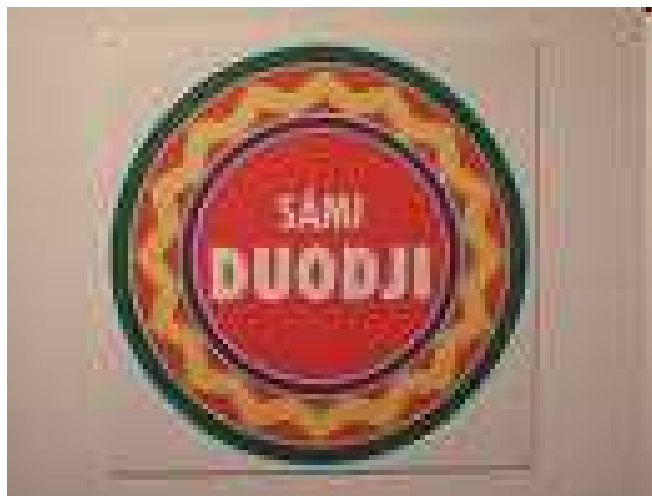

Duodji som
immateriell
kulturars

Begrepet *duodji*

- *Duodji* er et samlebegrep for ulike virksomheter som husflid, handverk, kunsthåndverk, sløyd og småindustri.
- *Duodji* er for mange samer en livsform som gjenspeiler samisk levemåte og samiske kulturtradisjoner.

Duodji deles ofte i hard- og mykduodji

- Tradisjonelt har menn laget hard duodji, av materialer som tre, horn og metaller.
- Kvinner har tradisjonelt laget myk duodji, av materialer som teiger, skinn og tekstiler.
- Duodji har først og fremst vært drevet for å lage gjenstander og klær til eget bruk og senere også for salg/byttehandel.
- I dag har duodji fortsatt en sentral plass i den samisk kulturen. Dette til tross for at man ikke lenger er nødt til å lage seg utstyr, da butikkene er fulle av fabrikklaget utstyr.

Hvor får man materialer til hard duodji fra?

- Materialer som brukes i hard duodji kommer oftest fra egne naturomgivelser, altså fra eget nærmiljø.
- Men i dag er det heller ikke uvanlig med innslag av importert råstoff, som ulike typer metall.

Hvilke materialer brukes i hard duodji?

- **tre** - fra bjørk, furu, gran, einer, or, selje, rogn, hegg.
Man bruker rett ved eller riekuler fra treets stamme eller rot.
- **horn** - fra rein, elg, sau, ku, okse
- **bein** - leggbein fra elg og rein
- **røtter (tæger)**
- **never**

- **Metaller** - stål, jern, messing, tinn og sølv
- **Skinn**

- **Kombinasjoner av flere materialer**

Hva lager man av tre?

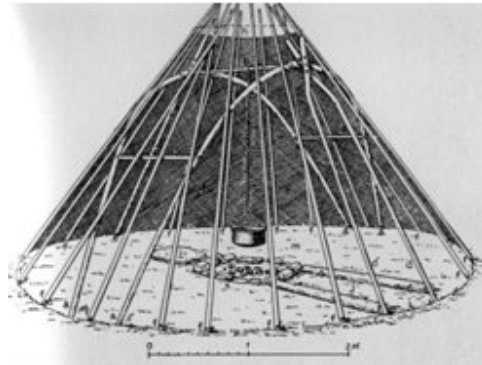
- Lavvustenger
- Sleder
- Kopper og kar
- Giisa'er og esker
- Knivskaft og andre skaft
- Kurver
- smykker

- Statuer og pyntegjenstander

Lávvu

bealjegoahti

moderne lávvu

Øverst til venstre ser vi stengene til en tradisjonell lávvu,

Nederst til venstre ser vi en tradisjonell lávvu. Lávvuen mangler dør (bildet er lånt fra venor.no)

Øverst i midten er en tegning av stengene til en bealjegoahti, (bildet lånt fra utexas.edu)

Nederst i midten ser vi et 100 år gammelt bilde av bealjegoahti. (bildet er lånt fra Altaposten sine internet sider)

Øverst til høyre ser vi bilde av en enstangslávvu. (bildet er fra Venor.no)

Nederst til høyre ser vi bilde av en trelávvu på Nøkleby skole i Fredriksstad. (bildet er lånt fra fredrikstad.kommune.no)

Båt av gammel design

- Blant de største av Jon Ole sine mange duodjiprodukter er båter av skinn og tre, laga etter modell fra helleristninger. En av dem er i dag på Alta museum, her er han på prøvetur på Tana med båt nummer 3.
(Foto: Áššu)

Pulk

- kjørepulk for reinsdyr (uten lokk)
- pulk til oppbevaring av kjøtt (med lokk)

Sleder

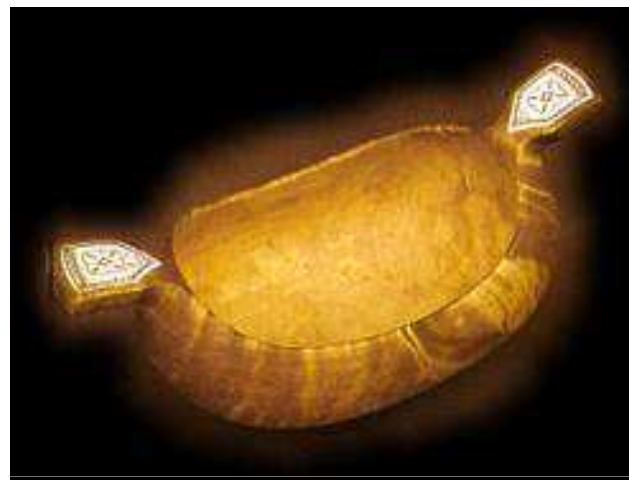

Sami man in Reindeer sledge. Samisk mann i reinsdyrlede.
Illustration from 1813.

Giisa, kopper og kar

Gammel giisá fra Stabbursnes naturhus
Bildet er tatt av Svein Lund og er lånt fra hans internetside

Giisa er laget av Sakari Sajets.
Bildet er tatt av Svein Lund og er lånt fra hans internetside

Skål og guksi'er
Bildet er lånt fra internetsida: saariselga.fi

Mer duodji av tre

- Nahppi, - melkebolle
- Guksi – kopp
- Basttit - skjeer
- Lihttit - trau, kar
- Plate til guottehat

(

Gjenstandene er laga av Jon Ole Andersen fra Tana
bildet er lånt fra home.online.no)

**Duodji
av
rikule
og
horn**

Tingene er lagd av Gunnar Solstrøm, Drag i Tysfjord

Komse

Hvilke materialer brukes når man lager komse?

Bildet er lånt fra mamut.net/maritex/company.htm

Treverk i komse

Bildet er lånt fra Duodjeinstututtet sine sider

Duodji av horn

Vevgrind laget av horn

Bildet lånt fra internetsida trestammersmote.no

Smykke av tre og horn

Nålhus, kniv og guksi på oppheng (øverst)

Guksi, laget av rikule,

Håvard Larsen har laga dem

Røtter, (teger)

Kurv (over) - bildet er lånt fra uit.no

Saltflaske (øverst til høyre)

Nål (nederst til høyre) bildet er lånt fra taigahusky.no

Gjenstander som er laget av never

Bildet er lånt fra taigahusky.no

Hva er disse eskene laget av?

Trommer

Kniv

- Duodji har først og fremst vært drevet for å lage praktiske gjenstander og klær til eget bruk, men også som estetisk utfoldelse, og som produksjon for byttehandel og salg.
- Duodji gjenspeiler naturgeografiske, økologiske og økonomiske forhold som utgjør de regionale tradisjonene i nord-, lule- og sør-sjøsamer, -skoltesamisk duodji.
- Ved å utøve duodji kommuniserer en gjennom materialbruk, teknikker og prosesser og med formalestetiske virkemidler som form, farge og ornamentikk. Produktene er funksjonelle og gir et budskap om folket, miljøet og de forskjellige kulturstrømninger gjennom tidene. Duodji representerer den immaterielle kulturen.
- Duodji som en skapende aktivitet er en viktig del av den samiske kulturen. Sami duodji er en identitetsfremmende faktor på lik linje med andre næringsformer og kulturtrekk som språk og kulturminner.

Duodji og konvensjonen om immateriell kulturarv

Duodji er det begrep som omfavner ganske mye av det handverksmessige og metoder for fremstillingen av materialer for produksjon av duodji.

Før man var enige om at ordet duodji skulle brukes hadde man og andre samiske begrep i bruk innen handverket.

Men i det senere tid så har ordet duodji fått sin plass og representerer i dag samisk husflid, handverk og brukskunst. Ordet er i dag anerkjent og fått gjennomslag for alle brukere som handverkerne, skoleverket, innenfor det offentlige og i alle fora.

- Dette er vi veldig glade for, fordi da vet alle hva ordet står for når ordet duodji nevnes. Duodji er viktig element, spesielt kan duodji brukes som redskap under prosesser hvor språket ikke finnes eller den kan og brukes til å skape et språk. Eller ved synliggjøring av den tradisjonelle kunnskapen som gjenspeiler seg i ur - tradisjonene både i den immaterielle og i forbindelsen med lokalkunnskapen.

Det samiske folket har alltid brukt naturen og det som fremstilles av og i naturen

- Dette betyr at samer som urfolk har tradisjoner grunnlagt fra en forståelse om hva og hvordan bruke å behandlingen av ressursene som til en hver tid var tilgjengelig i nærmiljøet. Overforbruk (sløsing) med ressursene var ikke godt mottatt fra eldre mennesker.
- I forbindelsen med konvensjonen bør Duodji kunne likestilles med den norske kulturarven. Og behandles som immateriell kulturarv for urfolk i Norge .

- Samene som urfolk har stort behov for å få løftet opp de faglige elementene i det tradisjonelle handverket duodji.
- De senere årene har Sametinget satt fokus på duodji som kultur, fag og næring.
- Samene er urfolk i Norge med lange tradisjoner i duodji. Derfor er det viktig at det nå gjennom dette arbeidet settes fokus på synliggjøring og registrering av duodji spesielle handverket.
- Lager representative lister for duodji i forbindelse med prosesser etc.

- For det samiske folket er tradisjonene viktig som bakgrunn for vår behandling av duodji som et immaterielt kunnskap- og kulturarven.

Duodj er levende tradisjon med et stort mangfold som immateriell kulturarv som verden bør få del i. Vider bør denne kulturen i h.h til konvensjonen få en internasjonal status som et urfolk i nasjon Norge.

- På vegne av samefolket ber vi om at vi får en plass i konvensjonen hvor vårt handverk duodji får en redegjørelse og dokumentasjon om duodji som et levende urfolks immateriell -kultur, -tradisjon, og -handbåren kunnskap.

Takk for meg.

Norsk handverksutvikling - NHU, Lillehammer 2-3. desember 2009

Duodjeinstituhitta v/ Inga Hermansen Hætta

I forbindelse med kickot for iplementeringen av UNESCO-konvisjonen om immateriell kulturarv i Norge.